

HET GEHEIM LEGER VECHT

Een geïllustreerde, aangevulde en verbeterde versie van Joseph De Vuysts dagboek - 2de deel

Op 24 September, in den vroegen ochtend, stond weer de rammelende autobus en de 3 ton vrachtwagen klaar, waarmede we gewoonlijk onze verplaatsingen deden.

De 3 Ton Krupp vrachtwagen (vermoedelijk van het Duits spoorwegpersoneel) had Rémi Piens (*Le Héron*) op dinsdag 5 september 1944 uit een werkplaats aan het Arsenaal (Gentbrugge) 'gepiekt'.

De jongens waren enthousiast en zelfs het slechte weer kon hun goed humeur niet schaden. De Groupe Mobile was tot 60 man gezakt. Hier volgt de samenstelling van m'n nieuw peleton:

<i>Bevelhebber:</i>	o/Lt. Joseph De Vuyst (Raph)
<i>1^e Sectie: Sergeant:</i>	Jules Laforce
<i>Korporaal:</i>	André David
<i>Soldaten:</i>	Lucien Deprez, Lucien Eggermont, Charles Verachtert, Jérôme Bruggeman en Gérard Iterbeke
<i>Korporaal:</i>	René De Meyer
<i>Soldaten:</i>	Janvier Bonnevalle en Gustaaf Toels
<i>Slechts vanaf 8.10.44:</i>	Marcel Desmadryl, Kamiel Lanclus, Romain De Smet, Christian Van Hecke en Edgard Goedertier
<i>2^e Sectie: Sergeant:</i>	Maurice Van den Berghe
<i>Korporaal:</i>	Emile van Pottelsberghe de la Potterie
<i>Soldaten:</i>	Urbain Wynants, Maurice Vlaeminck, Albert Scheirlinck, Florent Meysman en Maurice Van Damme
<i>Korporaal:</i>	Walther Pauwels
<i>Soldaten:</i>	Gustaaf Verbauwen, Joseph Verbauwen en Gustaaf Van de Voorde
<i>Slechts vanaf 8.10.44:</i>	Rémi Helderweirdt, Gaston Van Gullinck, Albert Van de Velde en Polydore Crétoit
<i>Toevallig met Raph:</i>	Alfons Martens en Gustaaf Geirnaert

De twee peletons werken hier onder mijn leiding, daar o/Lt. Minouche [Frans Versyp] (tegen zijn zin) opdracht krijgt, zich meer met de installatie en verantwoordelijkheid van het cantonnement bezig te houden.

Rond den middag bereikten we St.- Laureins. Een fijne motregen drong door merg en been. Daar waren onze dunne "overalls" zeker niet op voorzien. Vanaf Balgerhoeke drong het geratel der machinegeweren door tot bij ons. St.- Laureins was nog een verlaten dorpje. Hier en daar kwam een [dorpsinwoner] eens uit zijn kelder kijken; de meesten waren echter schuil gegaan in het groote hospice.

De Duitschers lagen in stelling aan de overzijde van het Kanaal [Leopoldkanaal], langs heel de lengte van den dijk.

Zij behoorden tot het 1^e bataljon *Grenadierregiment 1038* van de 64. *Infanteriedivision* van *Generalmajor* Knut Eberding.

De Canadeezen vormden op 100 tot 200 M. van de vaart, weerstandseilanden, gevormd door enkele tanks. Hier en daar bezette een sectie infanterie de toegangswegen tot deze opstellingen. De manschappen waren dood op en hadden dringend slaap noodig.

De tanks behoorden tot het Canadees 28th *Armoured Regiment (The British Columbia Regiment)* van de 4^e pantserbrigade. De infanterie bestond uit twee compagnies van het *Lincoln and Welland Regiment* (10^e infanteriebrigade).

Wij krijgen onmiddellijk contact met den commandeerenden officier die voor de noodige instructies zorgt. Onze mannen worden voorloopig ondergebracht in schuren en ik krijg opdracht voor een eerste patrouille naar den kanaaldijk. Drie wachtposten dienden [ingericht te worden], zoo mogelijk in de huizenrij langs het water, op 30 M. van de vijandelijke stellingen.

De vorige nacht was het een sterke Duitse patrouille nog gelukt van tot aan het Gemeentehuis door te dringen. Opletten zou hier de boodschap zijn.

Hier vergist De Vuyst zich van datum en tijdstip! Getuigen Marcel De Nève vertelde destijds de gebeurtenissen aan Antoine Blondeel, die het verhaal in 'Vrij Maldegem' schreef. Antoine Blondeel en de uitgever van 'Vrij Maldegem', Albert Van Hoestenbergh, gaven me de toestemming enkele passages uit het artikel over te nemen:

Donderdag, 21 september 1944.

(...) Iemand komt het dorpsplein opgereden met de fiets en roept: — "De Duitsers zijn over de vaart gekomen om zich over te geven."

Dit bericht verwekt enige deining onder de mensen en de mare loopt als een vuurtje rond. Ze bereikt ook de mensen in de raadzaal van 't gemeentehuis waar de rantsoenzegels bedeed worden. In de kelders van het gemeentehuis staan manden met kogels en wapens (...) [zij behoorden tot een lokale verzetsgroep].

Plots roept iemand met angstige stem: — "Er staan twee Duitsers aan het huis van de burgemeester met getrokken wapens."

Paniek maakt zich meester van de mensen op het gemeentehuis. Wanneer zij door de ramen kijken beseffen zij onmiddellijk de ware toedracht. Overal zien ze Duitsers met getrokken wapens rond het gemeentehuis.

Zij zijn inderdaad over de vaart gekomen maar hebben allerminst de bedoeling zich over te geven. In werkelijkheid zijn ze overgekomen aan de Vlotweg. Langs veldwegels zijn ze door Middeldorp gekomen naar de Smissestraat, Rommelsweg en door de Kloosterdreef naar de Dorpsstraat (...)

Hun helmen zijn gecamoufleerd met takken en bladeren en ze zijn van top tot teen gewapend met geweren, mitrailletten, handgranaten en om hun hals hangen de kogelbanden als kralen (...)

Iedereen die zich in het gemeentehuis bevindt trekt zich terug in de raadzaal (...) Allen leggen zich op de grond onder de tafels (...) Na enkele ogenblikken wordt aan de buitendeur gemorreld en het geluid galmt angstaanjagend door de gang. Een ruit wordt ingeslagen. Voetstappen, waaronder het gebroken glas kraakt, naderen behoedzaam de deur van de raadzaal. De spanning wordt ondraaglijk en iedereen ligt verstijfd van schrik op de grond te kijken naar de deur die plots open geworpen wordt door een soldaat, het wapen in de aanslag, die roept: — "Aufstehen!"

De mensen worden bijeengedreven in het bureel van de secretaris en één voor één afgetast. [Hoofdonderwijzer] Marcel De Nève krijgt een wapen in zijn rug gepord en moet mee naar boven om de vlaggen te verwijderen. Eerst haalt hij de Engelse vlag binnen. De Belgische vlag mag blijven hangen. Maar wanneer hij de Amerikaanse vlag wil binnenhalen lukt het niet want zij is heel wat zwaarder en groter. De Duitser wordt ongeduldig en neemt het zaakje zelf in handen. Hij neemt de vlaggenstok uit zijn steunpunt in de muur. Door de zwaarte van de vlag zakt de top naar beneden en de Duitser krijgt het onderste van de mast in zijn buik waarop hij begint te vloeken en te tieren. Ondertussen zijn de gijzelaars buiten het gemeentehuis gebracht en staan nu op het dorpsplein waar de identiteitskaarten gecontroleerd worden. De Duitsers beweren dat zij beschoten zijn door burgers en

ze zoeken de verantwoordelijke nl. de burgervader. Onder de gegijzelden is inderdaad burgemeester Laurent De Sutter maar zijn identiteitskaart vermeldt: handelaar, zodat de Duitsers hem ongemoeid laten. Erger is het met secretaris Camiel Van Braekel op wiens paspoort wel staat ingeschreven dat hij gemeentesecretaris is. Vermoedelijk begrijpen de gegijzelden deze benarde situatie en duwen [de] secretaris voortdurend achteruit om hem aan de controle te laten ontsnappen en dat lukt ook. Na de controle nemen de Duitsers enkele mensen mee naar de kelder waar ze ondertussen de munitie van [het Verzet] hebben ontdekt.

Plots horen de mensen die op het plein zijn gebleven in de kelder een mitrailleursalvo ratelen. De eerste gedachte die bij hen opkomt is dat de mensen in de kelder door de Duitsers zijn neergeschoten. Dit blijkt achteraf niet zo te zijn want daar komen hun medegijzelaars terug naar boven met de manden kogels. Het mitrailleursalvo was niets anders geweest dan het vernietigen van een moto van [de plaatselijke verzetsgroep] die daar achter het gemeentehuis stond.

Alle gegijzelden staan nu terug op het dorpsplein en worden de straat opgedreven waar ze in rijen worden opgesteld (...) Aan weerszijden van de rijen stellen de Duitsers zich op, het wapen in de aanslag. De stoet zet zich in beweging richting vaart (...)

Bijna aan het einde van [de] tocht begint plots een Canadese tank, die aan de andere zijde van de Dorpsstraat staat opgesteld, te schieten. De groep spat uiteen en iedereen zoekt dekking achter een gevel of in een portaal. Alsof de hel is losgebroken fluiten kogels en projectielen in het rond. Waarschijnlijk ziet de bemanning van de tank het nutteloze van hun poging in, enerzijds om de levens van de burgers te sparen en anderzijds omdat de afstand te groot is om te kunnen zien of zij met hun aanval wel het gewenste resultaat bereiken. De beschieting houdt op en de gijzelaars worden terug opgesteld in rijen in het midden van de straat (...)

Aan de brug [de Moershoofdebrug], die enkele dagen te voren is opgeblazen [foto 9], gebieden de Duitsers de manden met kogels in de vaart te gieten.

Een Duitse feldweibel stelt zijn mitrailleur op op een driepikkel en richt zijn loop op de groep gijzelaars die vrezen dat elk ogenblik het salvo zal losbarsten. Maar daar komt de luitenant naar voor en zegt met kalme stem (...) — “U kunt nu terugkeren.”

Sommigen kunnen hun tranen niet bedwingen en danken ontroerd de Duitse luitenant. Ze mogen echter niet langs de Dorpsstraat terugke-

ren maar langs de tuinen en hovingen tot ze over de Smissestraat het klooster bereiken.

De gijzeling was voorbij. Alle gijzelaars zijn behouden teruggekeerd, dank zij een menselijk gebaar van de luitenant. — “Ik heb, zo zegt Marcel De Nève, de luitenant persoonlijk bedankt.” (...)

Na deze gebeurtenis heeft men ‘n groot gedeelte van St.- Laureins uit veiligheidsoverweging geëvacueerd (...)

Wij sluiten hier deze parentese en nemen opnieuw de tekst van Joseph De Vuyst op.



9. De gesprongen Moershoofdebrug . (Kopie M. De Neve)

Met een paar vrijwilligers ploeter ik door de modder. De Canadeesche strijdmakkers ontvangen ons hartelijk en geven menigen goede raad. Daar komt een [Bren carrier], onder het geratel van zijn mitrailleur, terug van het kanaal. De inzittenden zwaaien “good luck”. Gedekt door den hoogen kanaaldijk bereikten we ongedeerd het kanaal. De zolder van een hoeve geeft ons een goede waarnemingspost. Slechts 30 M. verder zijn de Duitschers in kleine wachtposten ingegraven in den dijk. Ongezien gelukken we er in drie wachtposten voor onze mannen te bepalen; de ééne ongeveer 100 M. van de andere. Deze zouden thans tot 1.10.1944 worden bezet door een troepje van 4 man, dag en nacht.

Rapport werd uitgebracht, de posten bezet, verslag gegeven aan het Canadeesche tankeskadron, voor wie we thans zouden werken als infanterie der tanks.

Het werd weer een lange dag. Wachttrollen moesten opgemaakt, heel den nacht patrouilles uitgezonden door het dorp en regelmatig verbinding verzekert met de Canadeezen.

25 September... Het was een kalme nacht geweest. Van in den vroegen morgen werd er hard gewerkt voor het in orde brengen van een goed cantonnement, in de school van het dorp, gelegen achter het gemeentehuis. De jongens zouden voortaan in Duitse bedden slapen en bediend worden door een geallieerde ravitailleering. De factor moraal was prima. Regelmatig doe ik de ronde der posten. Bij post 2 gelegen op 15 M. der brug wordt een ploeg Canadeesche telephonisten aan toegevoegd. De tanks zouden weer van zich laten spreken. Een tankkolonne werd opgesteld op een aardeweg, 100 M. van het kanaal en evenwijdig ermede. Een Duitse M.G. [machinegeweer]-post alsmede verscheidene observatieposten waren gerepereerd aan den overkant en zouden onder vuur [worden] genomen. De huizenrij langs den [overkant van de] kanaaldijk, alsmede een fabriek moesten per sé worden vernietigd. Een na één komen de tanks aangerold, vurend met al hun middelen. Opeens vuurt een "Panzerschreck" [draagbaar Duits antitankwapen] uit de keldering van een der huizen aan de brug en treft een "Cromwelltank" [foto 10] die in brand schiet.



10. St.-Laureins, 25/09/44. Op deze foto is duidelijk te zien dat de stukgeschoten Canadese tank geen Cromwell maar een Sherman is. De losgerukste koepel ligt ontersteboven naast het pantservoertuig. (Kopie M. De Nève)

De bemanning springt er vliegensvlug uit onder dekking van geweervuur uit onzen post

Nr 2. Slechts twee Canadeezen waren licht gekwetst. Onder oorverdoovend lawaai springt een paar minuten nadien de tank in stukken, door het ontploffen der munitiekamer [hierbij sneuvelden de twee andere bemanningsleden]. Post 2 signaleerde de plaats waar het anti-tankwapen had geschoten. Heel den dag wordt het een schieten zonder einde. Mortieren, 25-pounders en 88- laten zich hooren.

Een '25 pounder' is een klassiek Brits veldgeschut op luchtbanden. Met '88-' bedoelt De Vuyst het berucht Duits 88 mm luchtafweergeschut, dat frequent als (zeer doeltreffend) antitankkanon werd gebruikt.

Huizen krijgen treffers en de grond wordt doorkorven door de inslaande granaten. Mitrailleurzen zingen in eentonig geratel en onophoudend rollen tanks naar den kanaaldijk, ondanks het gevaar van mogelijks opgestelde Duitsche bazooka's.

Een *bazooka* is een Amerikaans, draagbaar, 37 mm antitankwapen. Met een 'Duitsche bazooka' bedoelt De Vuyst wellicht een *Panzerschreck*.

Kelders en huizen aan den overkant hadden het hard te verduren [foto 11].



11. Moershoofde. De 'huizen aan den overkant' hadden het inderdaad 'hard te verduren'. (Kopie M. de Nève)

Rond 17 uur schijnt de vijand zich versterkt te hebben opgesteld in de huizen en kelders aan de [Moershoofde] brug. De tanks bijten duchtig van zich af en een sectie geweer- en mitraillette-schutters onzer mannen wordt opgesteld in een uitgraving van den dijk.

Intusschen gelukte den vijand er in nog een treffer te plaatsen op een [pantservoertuig dat] buiten gevecht wordt gesteld. Wij liggen 10 M. meer naar links en openen een goed gericht geweervuur op de keldergaten en vensters der huizen waarin de Duitschers zijn opgesteld. Emile van Pottelsberghe de la Potterie legt er met zekerheid een neer. Geen vijand durft nog zijn neus [te] toonen en onverbiddelijk vernietigt het geschut der tanks stelling voor stelling der Duitschers. Zij trekken opeens achteruit onder bescherming van een hagel mitrailleurkogels. Er komt rust aan den kanaaldijk. Aan onzen Dokter Lt. Hemeleers die samen met Aalmoezenier Verwilghen was komen kijken tot in onze stelling, de opmerking: "ça n'est plus la guerre, c'est un feu d'artifice!" Post 2 bericht ons dat een gekwetste of gedoode Canadees in den gang moet liggen van het 1^e huis, links van de brug. Ik vraag vijf vrijwilligers en ga hem halen. Het overschot der sectie dekt onze poging. Ongedeerd bereiken wij het huis. De jongen was reeds dood, doch nog warm. Begeleid door de muziek der fluitende kogels dragen wij hem binnen onze linies en brengen hem bij zijn makkers. Zonder verliezen bereiken alle manschappen hun cantonnement en lossen een half uur nadien de wachtposten af. Slapen doen ze slechts als ze tijd hebben. Twaalf uur wacht op de stelling en tusschendoor patrouilles of vuurgevechten.

26 September... Regelmatig wordt gepatrouilleerd langs den kanaaldijk. Zes honderd meter kanaaldijk ten [oosten] van de brug zijn verkend en worden in den dag door kleine patrouilles van drie tot vier man bewaakt. M'n sergeant, Maurice Van den Berghe (naam die te onthouden valt) ontdekt een inham recht over een kleine sluis, waar een groot vlot ligt gemeerd, tusschen twee waarnemingsheuvels in. Achter de heuvels bemerkt men loopgrachten en een weerstandseiland was gebouwd langs den rechterkant van den inham. Van daaruit vertrokken naar alle waarschijnlijkheid de patrouilles der Duitschers in onze linies. Een groote hoeve, 50 M. meer naar achter schijnt hun voor cantonnement te dienen. Het vlot laat me niet gerust en ik vraag toelating aan [commandant] De Bie om het te mogen halen. Hij zou er met de Canadeesche Majoor over praten en we zouden zien.

27 September... Rond 5 uur hevige beschieting van het dorp door Deutsche 88- en wellicht 105-kanonnen. Mispunt schijnt de school te zijn. De witte uniformen onzer mannen hadden den vijand toegelaten ons cantonnement te repereeren. Zijn artilleurs schijnen hun stiel slecht te kennen. De

huizen rechtover de school krijgen het hard te verduren, de hovingen achter de school worden doorploegd, doch de school zelf wordt als bij wonder niet getroffen. Onze artillerie [de Canadese] antwoordt. Uit post 1 (100 M. links van de brug) worden twee gewonden binnengebracht: Rémi Dhaese en André Rogge; schrapnells [granaatscherven] in arm en voet. Onmiddellijk worden zij vervangen. De Canadeesche [ambulance] evacueert ze naar het hospitaal na de eerste zorgen door onzen Dr. Hemeleers, bijgestaan door zijn brankardier Van den Berghe. Rond 8 uur blindganger op den koer der school. Opeens een knal, en brankardier Van den Berghe, in het hoofd getroffen door een schrapnell valt doodelijk getroffen ten gronde. De andere manschappen als bij wonder ongedeerd.

De voornaam van Dr. Hemeleers' brancardier was Aimable. Niet te verwarren met Sgt. Maurice Van den Berghe van de 2^e Sectie!

Een Canadeesche gevechtspatrouille was onder het artillerievuur over het kanaal geraakt en brengt ongeveer 30 krijgsgevangenen binnen.

Deze gevechtspatrouille was samengesteld uit twee pelotons van de C compagnie *The Lincoln and Welland Regiment*, onder het bevel van *Captain J. L. Dandy*. De overtocht begon omstreeks 05.30 uur. Moerschoofde werd bereikt rond 06.00 uur. De patrouille keerde terug rond 07.00 uur met 15 krijgsgevangenen (en niet met 30!)

's Middags toelating om het beruchte vlot te gaan halen. Alles goed overlegd en ik besluit van er in volle dag om te gaan. Er bestond immers kans dat de Duitschers ons dan zeker niet zouden verwachten en wie niet waagt, niet wint... Ik vraag vrijwilligers voor dekking. M'n mannen zijn natuurlijk daar. Alfons Martens komt mij smeecken om te mogen meegaan. Hij zou daar 's anderen-daags sneuvelen.

Muisstil sluipen we naar de sluis en nestelen ons in de loopgrachten. Geen woord, geen geritsel mag er gehoord. Een korte waarneming: geen Duitschers komen te voorschijn. Daar gaan we.

Gewapend met revolver en [hand]granaat waag ik me op een éénmansvlot. Een kabel zorgde voor verbinding met mijn eigen jongens. Roeiend met een zware balk geraak ik aan den overkant. Komische noot in de affaire: op twee meter van den overkant geraak ik niet meer vooruit; het zweet gutst me van het gelaat en roeien jongens, roeien... "Raph, mag ik los laten?" roept men van den overkant... de kabel was te kort en een van mijn mannen had het andere eind vast. Dat moet je tegenkomen op zoo een vaartochtje. Onder dekking van den kanaaldijk geraak ik aan den fameuzen inham. M'n mannen houden de wacht, het geweer jeukend aan den schouder. Het fameuze vlot lag

verdorie vast met kettingen aan heipalen. Dan maar getracht de heipalen er uit te trekken. Een, twee, drie en nog een, plomp... daar lig ik 't water in. Ik geraak weer op het vlot en... daar gaat de laatste heipaal eruit. Totnogtoe geen Duitschers te zien; de stelling schijnt verlaten. Daar is het vlot los. Een vlugge verkenning op het land, tusschen de heuvels. Het zijn echte kijkposten met daaronder een stevige schuilplaats. Op den top beletten takken den eventueel opgestelden waarnemer te zien. En nu is het meer dan tijd. De vloten gauw aan mekaar vastgebonden en daar gaan we naar den overkant. Hier komt een lachend gezicht mij aanmoedigen. Middenin gekomen werp ik den tros kabel naar den overkant en men trekt me... 't water in. Weer op 't vlot gescharreld, aan den overkant geraakt, vloten vastgelegd en vliegensvlug de loopgracht in. De "farce" was gelukt: ze waren hun vlot kwijt. Zonder verliezen trokken we naar huis. De Canadeesche majoor schatert als hij 't hoort en feliciteert ons hartelijk voor het waagstuk. Andermaal was de maquisstrategie een succes: doen wat men (militair gesproken) nooit zou doen en wat de vijand dus zeker niet verwachtte. 't Geluk is voor de durvers.

28 September... Steeds afwisselend granaten en kogels. Onze waarnemingsposten controleeren gansch de Duitse stellingen.

's Namiddags patrouille naar de sluis. Thans is het weerstandsnest volledig bezet. M.G.'s en Smisers [*Schmeissers*, Duitse machinepistolen] ratelen. Een vuurgevecht heeft plaats. Drie Duitschers worden met zekerheid neergelegd. Alfons Martens sterft hier den heldendood. Een Canadeesche sergeant krijgt een schot door de wang. Het was er echt warm geweest. Zwoegend brengen we onzen dooden makker alsmede de Canadeesche vriend naar het cantonnement. Het was weer op zijn eigen dringend verzoek dat onzen dapperen Martens met de patrouille mee was. Steeds was hij er bij als er, zooals hij het noemde: "eens iets te doen was". Beste Alfons, nooit zullen uwe makkers U vergeten.

29 en 30 September... De waarnemingsheuvel waar het "vlot" werd gehaald, en omgeving, worden door artillerie stuk geschoten. Wij installeerden ons op den kerktoren teneinde niets van het spektakel te missen. Voltreffers slaan in, heel den boel wordt prachtig opgeruimd. Hier en daar zien wij Duitschers uit hun holen kruipen en wegloopen. Van daar uit zal wel niet veel meer door den vijand worden verricht.

Gansch den dag, bij onregelmatige tusschenpoozen artillerie- en mortiervuur. Geregeld tanks naar den kanaaldijk. Dagelijks dezelfde posten bezetten en de gewone patrouilles. Hoe graag zouden we eens over den dijk gaan kijken. Intusschen worden onderhandelingen ingezet, teneinde regelmatig opgenomen te worden als Belgian Company in den schoot der tankbrigade. Onze

witte A.B.- overalls waren inderdaad reeds deerlijk gehavend en werden zoo gemakkelijk opgemerkt door den vijand. De meesten onzer jongens hadden geen schoenen meer aan hun voeten.

“Om minder op te vallen, hadden de Canadezen ons aangeraden ons wit uniform met modder te camoufleren”, vertelde me Maurice Pringels. “Na enkele dagen bleef er nog weinig over van onze overalls!”

1 Oktober... De onderhandelingen hebben succes. Iedereen zal volledig geëquipeerd worden. Dezelfde “rations” (rantsoenen) voor onze A.S.- jongens als voor den geallieerden soldaat. Een splinternieuw [Canadees] uniform en vooral schoenen met daarbij een Engelsche bewapening zullen den “Groupe Mobile” eens in ‘t nieuw steken. Daarbij de verzekering van te mogen meedoen tot het einde van den oorlog.

Intusschen ging het gewone leven z’n gang. Zware obussen slaan in, op en rond de Kerk. Het vuur was nochtans fel in hevigheid verminderd. Regelmatig brengen de wachtposten berichten binnen.

2 Oktober... Alles wordt gereed gemaakt voor het vertrek naar Maldegem waar iedereen afdoende zou worden uitgerust. Er is spanning bij de jongens. Rond den middag wordt nog een gekwetste binnen gebracht uit post 1. Mortiersplinters in arm en dij. ‘t Is onze krullekop Willy Viaene. Binnen een paar weken ben ik terug, hoor jongens! roept hij.

Willy Viaene, Maurice Pringels en Aimable Van den Berghe behoorden tot het peloton van o/lt. Frans Versyp (‘Minouche’).

Rond 14 uur worden alle posten afgelost door Canadeezen en daar zijn we weg naar Maldegem. Hier wordt het passen en meten van uniformstukken. Vandaag geraken we zeker niet klaar. Onder toezicht van den Belgischen [verbindingsofficier] der Brigade Piron, [Captain] Rendal, geraakt bijna iedereen in khaki. Voorloopig wordt nachtkwartier genomen in de school. Onze manschappen zouden eindelijk eens rustig slapen. Geen wacht, geen patrouilles, alles was door onze Canadeesche vrienden in order gebracht.

3 Oktober... De laatste mannen worden in uniform gestoken, voorloopig zou het zich daarbij beperken. Een peloton G-mannen komt hier ook zijn uitrusting halen.

‘G - mannen’ waren verzetsstrijders die tot de Groep G (*Groupe Général de Sabotage de Belgique*) behoorden.

Fier als pauwen paradeeren de A.S.- jongens door een dood Maldegem. Hier en daar wordt een kleermaker onder den arm genomen voor aanpassing van een te groote broek of bloes [battledress]. Anderen bezoeken de fotograaf. "Goed voor op ons doodsbeelde" roept Jules Laforce...en 't werd ongelukkiglijk waar voor hem.

We krijgen ook vandaag nog volledig rust en zouden eerst morgen naar 't front trekken te Moerkerke als "Belgian Company" van het "Lake Superior Regiment" [van de 4^e Canadese pantsersdivisie]. Onz' aller kameraad, E.H. Aalmoezenier Verwilghen, wordt door zijn Bisdom teruggeroepen, en gelukkiglijk vervangen door een man van zijn formaat, den E.H. Aalmoezenier Charles de Potter.

4 Oktober... Om 10 uur vertrek naar Moerkerke per camion. Op een paar kilometer vóór de gevaarlijke zone wordt halt gehouden, contact genomen met den commandeerenden Majoor, een stevige Engelsche breakfast genomen en iedereen overgeladen op scoutcars [verkenningvoertuigen]. Te Scheewege iedereen afgeladen en H.Q.- vergadering met de Canadeesche [verbindingsofficieren]. We kregen [de ganse compagnie] een eigen sector te verdedigen op 400 M. van het kanaal [Schipdonkkanaal] en over een breedte van nagenoeg 800 M.

Vandaag arriveerden volgens het *War Diary* van *The Lake Superior Regiment*, "85 Belgian patriots." Ze werden aan de C compagnie gedetacheerd.

De twee kanalen [het Schipdonk- en Leopoldkanaal], slechts door een dijk gescheiden waren door den vijand [eenheden van het *Grenadierregiment 1038*] bezet. Alle dijken overvloedig met struikgewas begroeid. Uiterst rechts, een klein laagstammig boschje [ten oosten van de Leestjesstraat]. Vóór den dijk [de Schipdonkvaart-zuid] alle 50 M. verscheidene bovengrondsche weerstandseilanden. Het terrein poldergrond, doorkorven met diepe, boordevolle grachten, omzoomd met struikgewas en afgepaald door regelmatige rijen hoge boomen. Achter ons, hier en daar een alleenstaande hoeve. Links van ons een Canadeesche Compagnie en rechts van ons een Engelsche [er lagen toen uitsluitend Canadese eenheden in die sector!].

De stelling die we overnamen werd totnogtoe slechts door [*Bren carriers*] verdedigd; alle 300 M. een [*Bren carrier*], als weerstand eiland opgesteld. Gebrek aan manschappen deed zich ook hier gevoelen. Sinds D-Day hadden de jongens heel wat verliezen geleden en nooit versterking gehad.

Op 13 september jl. hadden 4 compagnies van het *Algonquin Regiment* de dubbele kanalen bij Moerkerke met canvas aanvalsbotten overgestoken (tussen de Molentje- en Jacxsensbrug).

Toen de vijand 's anderendaags in de tegenaanval ging, werd de situatie van de *Algonquin's* vlug hopeloos en moest tegen de middag de aftocht worden bevolen.

Drie dagen later verliet het gehavend *Algonquin Regiment* Moerkerke en werd de sector alleen nog door enkele *Bren carriers* van het 1^o bataljon *The Lake Superior Regiment* bewaakt. Zij waren niet op D-Day ontscheept, zoals De Vuyst schrijft, maar meer dan een maand later!

Er ging gejuich op als de "Belgian Boys" hun aflosten. Regelmatig kwamen Duitse patrouilles door hun linies. Vorige nacht werd een patrouille vernietigd, 200 M. achter de stelling die we zouden innemen. In conferentie met de [verbindingsofficier] zou peleton "Raph" de linkerkant van den sector voor zich nemen en peleton "Minouche" den rechterkant. Op de kaart wordt de te bezetten plaats aangeduid.

Met een paar man ga ik op verkenning naar mijn sector. Pas aangekomen worden we onder vuur genomen door een Duitse patrouille die op 100 M. van onze stelling doorkwam. Onmiddellijk plakken we aan den grond en een goed geweervuur doet den vijand terug trekken. Twee Duitschers worden zichtbaar gekwetst. Zelf hebben we geen verliezen of gewonden. De verkenning wordt voortgezet en de plaatsen aangeduid waar de manschappen zich zouden ingraven. Alle 70 M. een kuil voor twee man, dag en nacht te bezetten. Aldus bezetten we 6 kuilen, hetgeen me zou mogelijk maken de manschappen om de 12 uur af te lossen. Mijn P.C. [poste de commandement] neem ik in een boerenhof, 100 M. achter deze lijn. Vijf minuten nadien zijn alle manschappen reeds aan het graven en tegen dat de duisternis invalt zijn alle kuilen bezet en weet ieder zijn vuursector, en terugweg. Vóór de lijn bevindt zich een diepe gracht afgeboord met onduidelijk struikgewas. H.Q. der Compagnie 150 M. meer naar achter in een groote hoeve.

Heel den avond en heel den nacht concentreert de vijand een hevig mitrailleurvuur op onze stellingen; af en toe hun verwoede mortieren. Rond middernacht poogt een vijandelijke patrouille door te breken; het bleef bij een poging.

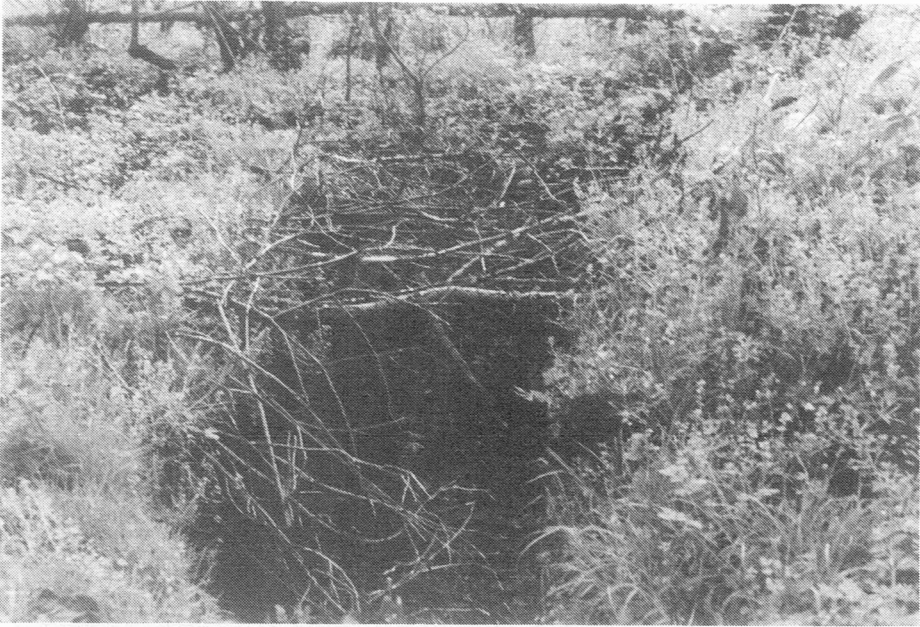
In werkelijkheid slaagde de Duitse patrouille erin de kanalen om 02.20 uur over te steken en zich in hinderlaag te leggen: hierbij sneuvelde de Canadese soldaat Woodbeck en werd een andere gewond.

De toestand werd zoo ernstig, dat twee [*Bren carriers*], voorzien van een zwa-

re [*Browning*] mitrailleur aan mijn peleton worden toegevoegd. Van 50 M. achter onze stelling, bestoken zij den vijand met licht-, brand- en doorborende kogels. Het wordt een wonderlijk schouwspel: van links en rechts vliegen brandende strepen door de lucht. Op 't einde van hun vlucht, zetten de kogels zich in de hoogte en vormen een echt vuurwerk. Na een goed uur leggen ze de Duitse zware M.G.'s het zwijgen op. Het wordt een helsche nacht. Onze mannen kijken hun oogen moe in den donkeren nacht; de schietsector van 75 M. is zoo wijd voor twee man. Gelukkig waren onze jongens van geen klein gerucht vervaard en beten duchtig van zich af.

5 Oktober... Rond 3 uur doe ik mijn derde ronde der posten. Alles is O.K.; om de beurt wordt gewaakt en als er te schieten valt zijn allen daar. In den morgen wordt er met man en macht aan de verbetering der schietstellingen gewerkt. De grootste zorg wordt besteed aan de camouflage. Ook het cantonnement wordt volledig in orde gebracht. De P.C. der compagnie wordt versterkt door twee, door Canadeesche soldaten bemande, [*Bren carriers*], waarvan [er] één voorzien [is] van een radiopost Nr 18. Drie Canadeesche seiners onder bevel van een sergeant worden bestendig aan ons hoofdkwartier verbonden, voeg daarbij twee Canadeesche [verbindingsofficieren].

Ik krijg opdracht contact te nemen met de [Canadese pelotonscommandant], links van mijn stelling. Deze had zijn secties derwijze opgesteld dat hij desnoods de vijand in enfiladevuur [overlangs] kon nemen vóór onze stelling. Van ons was hij gescheiden door een diep overstroomde landweg van zes M. breed. Met vier man trek ik er op uit, en ga in patrouille rechtdoor tot op 30 M. van den kanaaldijk [Schipdonkvaart-zuid]. De Duitschers schijnen ons niet opgemerkt te hebben. Vandaar geraken we bij onze [Canadese] burenen. Lt. Brown commandeert het peleton. Wederkeerig wordt de bezette schietsector aangeduid en hij kijkt verwonderd op als hij verneemt dat wij ongehinderd tot dicht bij den kanaaldijk zijn geraakt. Na alles goed overwogen te hebben en een radioberichtje naar het H.Q. gaan we samen den kanaaldijk verkennen. Mijn 4 [mannen] en zijn sergeant vergezellen ons. Onmiddellijk vóór den dijk liggen twee bovengrondsche M.G.- stellingen omringd door prikkeldraad. Deze zijn klaarblijkelijk niet bezet. Ongehinderd geraken we er over en duikelen in het struikgewas. Voorzichtig kruipend geraken we boven. Een bovengrondsche M.G.- put laat ons toe ongezien op den dijk te geraken en van daaruit het kanaal te verkennen. Links en rechts doorkerven loopgrachten den kanaaldijk. Hier en daar een betonnen dek erover [foto 12].



12. Schipdonkvaart-zuid, 26/4/99. Dit zijn de resten van de voormalige loopgraaf - met 'een betonnen dek erover' - welke mijn zoon Patrick op en 400-tal meters westwaarts van de Leestjesstraat vond. (Foto J.-P. Marchal)

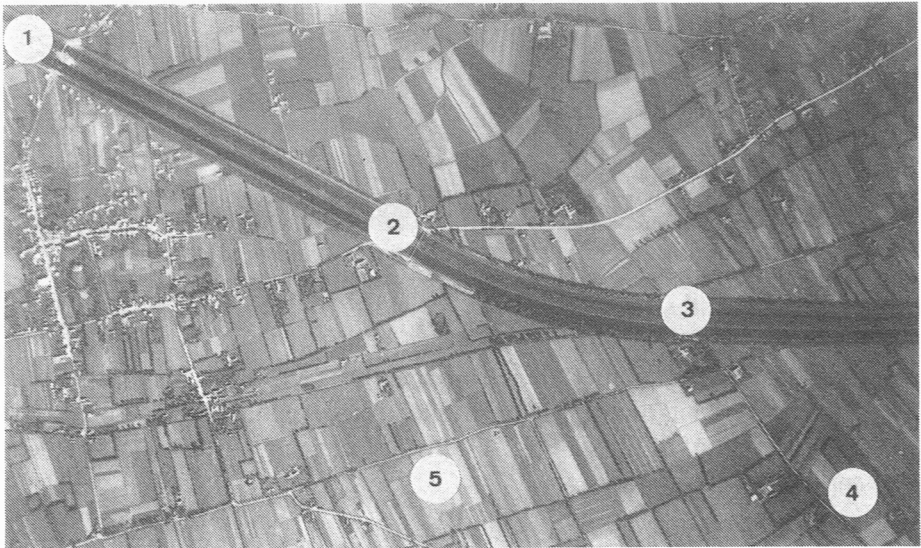
Links van ons, 200 M. verder, de gesprongen brug [de Jacxsensbrug]. Vóór ons, aan den overkant, dichte wilgenstruiken [op de middendijk]. Om de 40 M. een loopgracht of M.G.-stelling. Geen Duitschers te bespeuren. Aan den overkant ligt een [roeiboort].

Voor alle duidelijkheid: die boot lag aan de zuidoever van de middendijk.

Drie honderd meter meer naar rechts nog een boot. In de hoogstammige boomen op den [midden]dijk repereeren we twee observatieposten. Laddersporten zijn op de boomen genageld om er gemakkelijk op te geraken. De [midden]dijk schijnt verlaten. Het ware wel interessant te weten of de loopgrachten langs onzen kant [de Schipdonkvaart-zuid] in gebruik zijn. Ik besluit het er maar op te wagen en eens te gaan kijken. Oppassen voor [boobytraps] is de boodschap.

In een sprong zit ik er in. 't Geluk is met mij. Links en rechts op 10 cm. van den grond, op hoogte van de heup en manshoogte, overal dunne metalen draadjes verbonden aan verborgen [hand]granaten. Een draadje aangespannen en daar ging de lading. Ik was er juist tusschenin gesprongen. Voorzichtig ontlaad ik alle granaten en leg ze voorzichtig weer op hun plaats. Meter voor

meter onderzoek ik den loopgracht. Opeens draait hij vrankweg naar den kanaalrand toe. Hier is een betonnen bunker gebouwd met uitzicht tot op een meter van den kanaalrand. Om te eindigen een “Holzmine” [Duitse houten landmijn]. Gelukkig vindt ik het ontstekersmechanisme en kan ze eveneens ontladen. Die loopgracht is thans bruikbaar voor ons, en de Duitschers zullen zich wel onthouden van erin te komen. Opeens een bui van een Duitse mitraillette. Ik bemerk rookwolkjes op 30 M. schuins over mij, doch kan den schutter niet ontdekken. Waarschijnlijk hebben onze mannen zich teveel blootgegeven. In een wip zit ik weer bij mijn manschappen. Niemand is gekwetst. We nemen afscheid van onze [Canadese] vrienden en vervoegen zoo vlug mogelijk ons cantonnement [foto 13].



13. Luchtfoto van de *Belgian Company's* sector te Moerkerke (Nationaal Geografisch Instituut, 1952). Het peleton 'Raph' patrouilleerde tussen de Kleverstraat (5), de Jacksensbrug (2) en 'Fort Raepschot' (3). De sector van het peleton 'Minouche' lag ten oosten van de Leestjesstraat (4).

De Duitschers houden dus onze kant van het kanaal niet regelmatig bezet en komen alleen in patrouilles en per boot over om ons het leven zuur te maken. Nauwkeurig een schets gemaakt en het resultaat der verkenning erop aangeduid. Onze [verbindingsofficier], Lt. Johannesson komt ons persoonlijk gelukwensen samen met de aan de [compagnie] verbonden Intelligence Officer [inlichtingenofficier] den Heer Elslander.

Onze landgenoot Wally Elslander had vrijwillig dienst genomen in het Canadees leger en was toen aan het *Lake Superior Regiment* gedetacheerd.

Om 18 u. 15 komt een sterke Duitse patrouille in het zicht. Ons radiopostje is hier van groot nut. Gauw zenden we een melding door naar Lt. Brown en [het] H.Q., en pakken de patrouille met onze beide peletons in enfiladevuur. Het wordt te warm voor de “grijzen” en ze trekken terug naar ‘t boerenhof aan den dijk [foto 14].



14. Moerkerke, 23/9/97. ‘Het boerenhof aan den dijk’ of ‘dijkhoeve’. “*Er is aan het gebouw weinig veranderd*”, vertelde me Maurice Van Damme. “*Alleen de stallingen zijn verdwenen. Zij werden in oktober ‘44 door verzetstrijders in brand gestoken.*” (Foto J.-P. Marchal)

Vandaar uit bestoken ze onze individuele putten met zwaar M.G.-vuur. Had- den we nu maar een mortier of twee in ons bezit, ze zouden al dat lawaai niet maken. Heel den avond en nacht wordt het weer een schieten zonder einde. Alle nachten bezetten de Duitschers quasi alle M.G.- nesten aan onzen kant van het kanaal.

Dankzij de bereidwillige medewerking van Maurice Van Damme uit Moerkerke, slaagde ik erin ‘t Boerenhof aan den dijk’ terug te vinden: het noemt ‘Fort Raepschot’ en is gelegen aan het einde van de Kle- verstraat, richting Leestjesstraat.

6 Oktober... ‘s Morgens, ‘t was ongeveer 2 u. 30, schijnt de hel losgebroken rechts van ons, een paar kilometer verder.

Wat De Vuyst toen hoorde was het kanongebulder van de Canadese artillerie die omstreeks 03.30 uur de start inleidde van *Operation Switchback*, de opruiming van de *Festung Schelde-Süd* (de 'zak van Breskens').

Om 05.25 uur werd het artillerie- en mortiervuur verlegd en kwamen 11 *Wasps* (vlammenwerper op een *carrier* gemonteerd), iets ten zuidoosten van de wijk Strobrugge, in actie. Weldra stond de noordelijke oever van het Leopoldkanaal in vuur en vlam. Kort daarna staken 2 compagnies van het *1st Battalion The Canadian Scottish Regiment* in stormboten het Leopoldkanaal ten noorden van de wijk Middeldorp over. Gelijktijdig slaagden ook, ten noorden van de wijk Moerhuize, eenheden van *The Regina Rifles Regiment* erin de noordelijke oever te bereiken.

Heel den morgen ontploffingen van inslaande granaten en geratel van mitrail-leusen. Tot den middag blijft alles kalm in onze sector. De mannen wroeten aan hun putten of trachten een weinig te slapen. De helft der sectie is steeds op wacht. Ik word in conferentie geroepen en men vraagt mij een patrouille om de omliggende M.G.- nesten der dijkhoeve te onderzoeken. Met Jules Laforce, Lucien Eggermont en Jérôme Bruggeman vertrekken we rond 14 uur. Lt. Brown wordt per koerier verwittigd over ons uitstapje. De mannen morren omdat ik er slechts drie meeneem; ze zouden zoo graag er allemaal bij zijn. Langs de met struiken omzoomde grachten gaan we in kolom per één voor-zichtig en goed-kijkend verder. Eén voor één worden de weerstandseilanden onderzocht. Geen enkel blijkt ondermijnd (of *booby-trapped*) te zijn; besluit: ze zijn wel degelijk in gebruik. Oppassen is de boodschap. We zijn thans op 50 M. van den kanaaldijk en rechts van ons 70 M. van ['Fort Raepschot']. Nog twee M.G.- putten zijn te onderzoeken; allen zijn boven den grond ge-maakt, daar ge reeds een spade diep [in 't] water zit. Daar kraakt een geweerschot uit ['Fort Raepschot'] afgevuurd en mijn vriend Lucien Eggermont zakt huilend neer. Ik trek hem in dekking. Kogels fluiten in de ronde. Bloed zijpelt uit zijn linkerdij. Hij geraakt bewusteloos, moeilijk geluk ik er in een noodverband te leggen. Intusschen gaat Bruggeman hulp halen. Het schieten houdt aan. Thans worden we ook van op den dijk onder vuur genomen. De kogels ploffen in den aardenwal van den M.G.- put of fluiten er over. De stelling geeft ons goede dekking en we plaatsen ons zoodanig dat ze ons abso-luut niet raken kunnen. Laforce houdt ze in 't oog en weet precies hun stelling te repereeren. Hij kan echter niet vuren zonder zich bloot te geven; daarom beveel ik hem van zich rustig te houden tot er hulp komt. Intusschen smoren wij een sigaret. Onze gekwetste makker komt bij zich zelf: "ah! Raph," zegt hij "Oh Kay, nu ben ik gerust" en daar verliest hij terug het bewustzijn. De jongen heeft veel bloed verloren. Het schot is dwars door de dijk gegaan, doch

zal waarschijnlijk het been niet geraakt hebben, daar hij zijn teenen kan bewegen en de knie. De jongen is gerust. Een der moreele factoren die onze jongens die onbezorgdheid en durf gaf, die hen in alle omstandigheden kenmerkte, was de zekerheid dat Raph bij hen was in alle gevaar, en nooit iemand in den steek liet. Zoo kregen ze een rotsvast vertrouwen in hunnen aanvoerder, vooral gezien de "factor" geluk, totnogtoe steeds met hem was geweest en hem de roep van "onkwetsbare, gelukkige tap" gaf. Met een scherts en een glimlach op het gelaat, deden onze jongens de gevaarlijkste jobs; alsof het om een spelletje ging. Fijne kerels waren dat allemaal.

Daar komt een sectie versterking aangesprongen, van struik tot struik, van gracht tot gracht. Thans nemen we de gerepereerde vijandelijke schietstelling onder vuur en onze jongens kunnen ongehinderd nader komen. Een [*Bren carrier*] volgt in [de] achterhoede. Aan het hoofd van onze manschappen natuurlijk den dokter en E.H. Aalmoezenier, die beide prachtmensen gaven zich totaal aan onze A.S.-boys, waar ze ook lagen, steeds waren ze bereid de noodige hulp te geven die ze dachten goed te zijn. Ook van hen wisten de mannen dat ze op hen rekenen konden. Al dat schieten was toch voor den grootsten hoop maar bangmakerij, beweerde onzen lachenden Aalmoezenier. Eggermont, na een nieuw noodverband van onzen dokter, wordt op een berrie tot aan den [*Bren carrier*] gebracht; zonder verdere verliezen bereiken we, op bevel, ons cantonnement. De Dijkhofstede ['Fort Raepschot'] moest tegen onzen wil, worden uitgesteld tot den volgenden dag. Ik breng verslag uit aan den [compagniescommandant] en [verbindingsofficier]; ['Fort Raepschot'] moet morgen totaal onderzocht en bezet, gansch den dag. All right, men mag op ons rekenen. De gewonde wordt afgehaald per [ambulance].

Heel den avond tot rond 21 uur blijft alles kalm, waarna opnieuw de hel losbreekt. Na middernacht komt een lichte nevel opzetten. Het is koud en vochtig. Gelukkig krijgen we een rantsoen rum voor de mannen.

Dagelijks kregen de Canadezen rantsoenen rum...om de vochtige kilte te overwinnen en... de strijd lust aan te wakkeren!

Tijdens mijn eerste ronde kan ik iedereen tevreden stellen met een goeie borrel. Onze Aalmoezenier komt in den loop van den ochtend nog een druppel brengen. Het doet deugd aan de mannen. Heel de nacht patrouille bedrijvigheid van den vijand en zijn gehate M.G.'s.

Joseph DE VUYST
(aanvullingen en verbeteringen door Jean Paul Marechal)
('t vervolgt)